Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

BM-II.059.3.17.2025
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Waldego Dzikowskiego z 4 kwietnia 2025 r. w sprawie reformy Państwowej Inspekcji Pracy, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Strona polska uzyskała zgodę na zmianę Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności w zakresie kształtu kamienia milowego A71G, na rzecz zwiększenia efektywności działań Państwowej Inspekcji Pracy i zapewnienia skutecznego przekształcania pozornych umów cywilnoprawnych w umowy o pracę oraz przeprowadzenia reformy Kodeksu pracy, przewidującej korzystniejsze zasady obliczania stażu pracy pracowników zatrudnionych w przeszłości na podstawie umów cywilnoprawnych.

Dodatkowo, na podstawie Zarządzenia Nr 11 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 kwietnia 2025 r. w Ministerstwie powołano Zespół do spraw wypracowania rozwiązań służących reformie Państwowej Inspekcji Pracy. Do zadań Zespołu należało opracowanie propozycji legislacyjnych mających zwiększyć efektywność zadań postawionych przed Państwową Inspekcją Pracy i przedstawienie rozwiązań zwiększających ochronę socjalną osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Efektem prac Zespołu jest projekt ustawy o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy (UD283), który 1 września br. został przekazany do uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych.

Odnośnie do kwestii oskładkowania umów cywilnoprawnych pragnę wyjaśnić, iż umowy cywilnoprawne, takie jak umowa agencyjna, umowa zlecenia czy inna umowa o świadczenie usług (do której stosuje się przepisy umowy zlecenia), podlegają ubezpieczeniom społecznym. Jeżeli stanowią one jedyny tytuł do ubezpieczenia społecznego, to obowiązkowo podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym. Obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych – na takich samych zasadach – obejmuje także osoby współpracujące z osobami wykonującymi pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Ubezpieczenie chorobowe dla osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych jest dobrowolne, natomiast ubezpieczenie wypadkowe ma charakter obowiązkowy.

Obowiązujące przepisy dotyczące umów zlecenia umożliwiają nieodprowadzanie składek na ubezpieczenia społeczne od niektórych, kolejnych, umów zlecenia – np. za ubezpieczonego mającego umowę o pracę z wynagrodzeniem co najmniej równym minimalnemu oraz umowę (lub umowy) zlecenia – dopuszczając odprowadzanie składki tylko z pierwszego tytułu. Podobne zasady obowiązują w przypadku osób osiągających przychód z tytułu więcej niż jednej umowy zlecenia. Jeśli przychód z pierwszej umowy zlecenia jest nie niższy niż wynagrodzenie minimalne, to nie generuje on obowiązku odprowadzania składek na

ubezpieczenia społeczne od przychodu z kolejnych tytułów (umowy zlecenia lub umów zleceń).

Zasady te wynikają z faktu, że aktualnie do umów zlecenia ma zastosowanie mechanizm dotyczący kumulowania tytułów do ubezpieczeń w przypadku uzyskiwania z nich w danym miesiącu niższej od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę podstawy wymiaru składek. Kumulowanie podstawy wymiaru ma miejsce do uzyskania w danym miesiącu podstawy wymiaru składek w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia. Oznacza to, że osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu wykonywania jednocześnie kilku umów zlecenia, również zawartych z tym samym zleceniodawcą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z każdej umowy zlecenia do momentu uzyskania przychodu w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie jednej lub kilku umów zlecenia bądź z innych tytułów jest równa co najmniej z kwotą minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Osobną kategorię umów cywilnoprawnych stanowią umowy o dzieło. Nie są one objęte obowiązkiem ubezpieczenia emerytalnego i rentowych (możliwe jest przystąpienie do dobrowolnego ubezpieczenie emerytalnego i rentowych na wniosek), nie podlegają także ubezpieczeniu chorobowemu, ani wypadkowemu. Wyjątkiem jest umowa o dzieło zawarta z własnym pracodawcą, z którym równocześnie wykonawca dzieła pozostaje w stosunku pracy, lub umowa o dzieło w ramach której wykonawca wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Oznacza to, że pracownik, który zawarł z pracodawcą umowę cywilnoprawną, z jej tytułu także uważany jest za pracownika. Regulacja ma na celu zapobiegać powielaniu przez pracodawców umów o zatrudnienie z własnymi pracownikami, co pozwalałoby obchodzić przepisy o czasie pracy oraz o ubezpieczeniu społecznym.

Od 1 stycznia 2021 r. wprowadzono obowiązek informowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) o umowach o dzieło. Zobowiązani przekazują informację na formularzu RUD (zgłoszenie umowy o dzieło), wpisując do niego dane swoje oraz wykonawcy umowy o dzieło, a także datę rozpoczęcia i zakończenia wykonywania umowy i jej przedmiot. ZUS zapisuje formularze RUD w rejestrze umów o dzieło.

Analiza danych z formularzy RUD przekazanych od 1 stycznia do 31 grudnia 20241 opublikowana przez ZUS wskazuje, że przekazano 1,1 mln formularzy RUD. Dotyczyły one blisko 1,4 mln umów o dzieło. Dane przekazało 71,7 tys. podmiotów, z czego 70,0 tys. (97,61%) stanowili płatnicy składek. Największą grupę stanowili płatnicy zarejestrowani w ZUS (70,0 tys., co przekłada się na 97,6% podmiotów, które to zrobiły). Osób fizycznych, które zgłosiły do ZUS umowę o dzieło, a nie są płatnikami składek, było 1,1 tys. (1,52% ogółu zgłaszających). W odniesieniu do liczby aktywnych płatników składek w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych w 2024 r., która wynosiła 2,29 mln (liczba płatników składek w ubezpieczeniu zdrowotnym wynosiła 2,98 mln), na 10 tys. płatników składek tylko 306 wykazywało zawieranie umów o dzieło w formularzu RUD. Liczba osób wykonujących umowy o dzieło wyniosła 325,4 tys. Przy liczbie ubezpieczonych w 2024 r., która wynosiła 16,2 mln, oznacza to, że na 10 tys. ubezpieczonych przypadało 201 osób zgłoszonych jako wykonujący umowy o dzieło w formularzu RUD.

W 2024 r. złożono do ZUS najmniej formularzy RUD, na których wykazano najmniejszą liczbę umów o dzieło w porównaniu do lat ubiegłych. Odnotowano również najmniejszą liczbę unikalnych podmiotów zgłaszających oraz samych wykonawców umów o dzieło. Na

podstawie danych dotyczących liczby zgłoszonych umów o dzieło i ich wykonawców, w porównaniu do liczby ubezpieczonych w systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdzić można, że również w 2024 r. nie była to skala, której domniemywano przed wprowadzeniem rejestru. Przeprowadzone analizy porównawcze w zakresie liczby złożonych formularzy, zgłoszonych umów, podmiotów zgłaszających oraz osób wykonujących umowę o dzieło wskazują na spadek w każdej wymienionej kategorii.

Z wyrazami szacunku

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa